

**Obraćanje Zastupnice na konferenciji „Princip supsidijariteta:
Implementacija Evropske konvencije o ljudskim pravima na
nacionalnom nivou“**

(Strazbur, 4. maj 2023. godine)

Drage kolege, dame i gospodo,

Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo da pozdravim uvažene učesnike današnje konferencije i iskažem posebnu zahvalnost našem partneru, Savjetu Evrope, na značajnom doprinosu jačanju vladavine prava.

Ukoliko se osvrnemo na rezultate koje je Crna Gora ostvarila u proteklih 20 godina, od kada je obavezana Konvencijom, možemo zaključiti da su Konvencija i praksa Evropskog suda ostvarile **mjerljiv uticaj** na crnogorski pravni poredak. Uticaj Konvencije na nacionalni pravni sistem velikim djelom zasluga je **autoritativne uloge Evropskog suda** i njegovog interpretativnog mehanizma i tehnika razvijenih u njegovoj sudskoj praksi koja broji preko 56.000 presuda i odluka.

Sa druge strane, ne mali doprinos za uticaj Konvencije na nacionalni pravni sistem ogleda se u **naporima nacionalnih institucija da izvrše presude Evropskog suda** i vjerno primjene tumačenja Evropskog suda u svoje zakonodavstvo, sudsku praksu i upravne postupke. U tom procesu od izuzetnog značaja je saradnja svih relevantnih državnih organa koji zajednički rade na obezbjeđenju djelotvorne zaštite ljudskih prava i sloboda, u skladu sa međunarodnim standardima. Moram priznati da to nije ni malo lak i jednostavan zadatak.

U tom procesu u Crnoj Gori značajnu ulogu ima **Zastupnik države pred Evropskim sudom**, koji se stara o izvršavanju presude i preduzima

različite preventivne aktivnosti u cilju unaprjeđivanja svijesti o ljudskim pravima i dužnosti njihovog poštovanja na nacionalnom nivou u skladu sa Konvencijom.

S tim u vezi, čini mi posebno zadovoljstvo da istaknem neke od **najznačajnijih rezultata** koje je Kancelarija zastupnika ostvarila u saradnji sa različitim državnim organima i institucijama, ali i sa nevladinim organizacijama i uz punu podršku međunarodnih partnera.

1) Jedan od izazova sa kojim se Crna Gora suočava je sprovođenje opštih mjera kada je u pitanju djelotvorna istraga u predmetima u kojima je utvrđena povreda apsolutnog prava zagaranovanog članom 3 Konvencije u procesnom smislu. U tim predmetima, fokus je bio na edukaciji policijskih službenika i drugih državnih organa zaduženih za sprovođenje istrage o međunarodnim standardima i stavovima Evropskog suda zauzetim u presudama koje se odnose na relevantno pitanje (*grupa Siništaj i drugi protiv Crne Gore*).

U tom smislu, Kancelarija zastupnika, **organizovala je tematske i stručne obuke** u saradnji sa NVO sektorom i međunarodnim partnerima.

Posebno ističem da je Kancelarija zastupnika član grupe **Human Rights Defenders** koja je formirana ove godine u okviru projekta „Bez nekažnjivosti za povredu i kršenje ljudskih prava u Crnoj Gori“, koji se sprovodi uz podršku Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori. Radna grupa će se baviti zaštitom prava uhapšenih lica i onih lica čija prava su kršena zloupotrebom policijskih ovlašćenja.

Do sada je održano nekoliko sastanaka i obuka na kojima su definisane preporuke za unaprjeđenje rada policijskih službenika i obavljen je obilazak objekata i institucija koje potencijalno mogu predstavljati mjesta

kršenja ljudskih prava (granični prelazi, institucije u kojima borave pritvorena lica itd).

Pored navedenog, Vašoj pažnji bih preporučila i ***Izvještaj – zaštita od zlostavljanja u Crnoj Gori***, koji sam izradila u saradnji sa NVO sektorom. Navedeni *Izvještaj* daje uvid u nacionalni pravni okvir koji je primjenljiv na sve vidove ponašanja karakteristične sa aspekta ponižavajućeg ponašanja i postupanja i daje preporuke za preventivno djelovanje u svrhe smanjenje svih oblika zlostavljanja, torture ili ponižavajućeg postupanja u kontekstu čl. 3 Konvencije.

2) Koristim ovu priliku da podijelim sa vama i uspješne rezultate koje je Crna Gora ostvarila u postupku izvršenja presude ***Špadijer protiv Crne Gore***, koja se odnosi na povredu prava na poštovanje privatnog i porodičnog života zbog neispunjenja pozitivne obaveze države da zaštiti psihički i fizički integritet podnositeljke predstavke koja je bila žrtva mobinga.

Naime, nacionalno zakonodavstvo (čl. 428a ZPP) predviđa mogućnost ponavljanja postupka na zahtjev stranke ukoliko Evropski sud presudom utvrdi povredu konvencijskih prava. Podnositeljka predstavke je iskoristila navedeno pravo i nacionalni sudovi su sproveli ponovljeni postupak na **vrlo efikasan način** i donijeli pravosnažnu presudu nakon približno deset mjeseci.

U tom smislu, značajno je istaći ne samo efikasnost postupka, već prije svega primjenu standarda iz presude Evropskog suda po pitanju zlostavljanja na radu (da učestalost ponavljanja radnji nije od isključivog značaja za utvrđivanje da li neko ponašanje predstavlja zlostavljanje na radu). Na ovaj način sudska praksa nacionalnih sudova izmijenjena je u skladu sa praksom Evropskog suda. Stoga, navedeno postupanje

predstavlja primjer dobre prakse nacionalnih sudskih organa u primjeni međunarodnih standarda i tumačenju nacionalnog prava u duhu Konvencije, ali i putokaz nadležnim državnim organima koji u budućnosti budu postupali u sličnim predmetima.

3) Nadalje, u poslednje vrijeme sučelili smo se i sa novim izazovom, a to je prekomjerna dužina trajanja postupaka pred Ustavnim sudom Crne Gore i sve veći broj predmeta komuniciranih Vladi Crne Gore koji se odnose isključivo na navedeno pravno pitanje. Ove predmete Evropski sud tretira kao WECL („dobro ustanovljena sudska praksa“) i uglavnom ih rješavamo zaključivanjem **prijateljskog poravnanja** ili **podnošenjem unilateralne deklaracije**.

S tim u vezi, u cilju pravovremenog izvršenja ovih predmeta, obratila sam se zvaničnim dopisima predsjedniku Ustavnog suda Crne Gore i predsjednici Ustavnog odbora Skupštine Crne Gore i ukazala na značajnu ulogu koju Ustavni sud Crne Gore, kao posljednja instanca kojoj su građani dužni da se obrate prije podnošenja predstavke Evropskom sudu, ima u obezbjeđivanju efikasne, adekvatne i djelotvorne zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda naših građana na nacionalnom nivou.

U tom smislu, predočila sam Ustavnom sudu Crne Gore da je neophodno da iznađe rješenja u cilju efikasnog odlučivanja o podnijetim ustavnim žalbama, kako bi se izbjeglo da Evropski sud utvrdi da ustavna žalba ne predstavlja **djelotvoran pravni lijek** u našem nacionalnom sistemu.

Osim navedenog, u **godišnjim izvještajima** Kancelarije zastupnika ukazujemo u kontinuitetu na navedeni problem kroz iskazivanje preporuka u cilju postizanja ažurnosti i efikasnosti, a sve u cilju poštovanja prava na pravično suđenje građana koji traže pravdu pred ovom sudskom instancom.

4) Polazeći od značaja **slobode izražavanja** u demokratskom i pluralističkom društvu, Kancelarija zastupnika je u protekloj godini, u saradnji sa NVO sektorom, organizovala niz edukativnih aktivnosti za sudije, državne tužioce i policijske službenike, u okviru projekta „Dijagnoza i terapija slobode izražavanja, govora mržnje i etničkih tenzija“.

Navedeni projekat iznjedrio je i **dvije publikacije** Kancelarije zastupnika, od kojih je jedna izrađena u saradnji sa pomoćnicom zastupnice Hrvatske pred Evropskim sudom, a koje se odnose na noviju sudsku praksu Evropskog suda u oblasti slobode izražavanja i na smjernice za postupanje državnih organa u zaštiti tog prava.

Koristim ovu priliku da podijelim sa vama još jedno značajno postignuće saradnje Kancelarije zastupnika sa najvišim pravosudnim institucijama i međunarodnim partnerom, a to je nedavno objavljena publikacija sa naslovom ***Analiza presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru za 2022. godinu.***

Konačno, želim još jednom da zahvalim Savjetu Evrope na kontinuiranoj podršci koju pruža našem radu. U tom smislu, želim da prenesem poruku da ćemo i u narednom periodu, zajedničkim snagama, nastaviti da vrijedno radimo na uspostavljanju nezavisnog i efikasnog pravosuđa u Crnoj Gori, koje predstavlja osnovu na kojem se gradi pravna država i vladavina prava.